

Węgliński, Lew. *Pieśni od znoju iz boju*. Kraków: Nakładem autora, 1885. Print.

Węgliński, Lew. *Snopek z niw sławiańskich i obcych Karpat*. Kraków: Nakładem autora, 1885. Print.

Надійшла до редакції 02 квітня 2017 року.

UKRAINIAN SONG IN POLISH TRANSLATION

Nataliia Sovtys

Department of Ukrainian Language named after prof. K.F. Shulzhuk, Rivne State University of Humanities, Rivne, Ukraine

Abstract

Background: The Romantic period in the XIXth century Poland is characterized by the passionate interest in the Ukrainian language and culture. Such interest in the Ukrainian language and culture could be explained by the existence of a significant number of Polish writers, who came from the ethnic Ukrainian territories. Lev Venhliński (1827-1905) is one of the most prominent researchers and collectors of Ukrainian folklore. He was born in Zhuravno in Ukraine but he also lived in Poland. From the early childhood Lev Venhliński was interested in folk songs. Some years later he published a collection of poems written in Polish language using Ukrainian motifs resung or translated from Ukrainian, Hungarian, German and other folk songs.

Purpose: Polish translations of Ukrainian folk songs are the main source of our research. It is highly important that the aim of our article is to define the role of Ukrainian components in the above-mentioned translations as well as to identify the role of Ukrainisms and the specifics of their usage.

Results: The considerable part of Ukrainian archetypal images and symbols of natural phenomena, flora and fauna are preserved in Polish translations. The influence of the Ukrainian language can be observed in the grammatical system of literary works and in the usage of lexical Ukrainisms.

Discussion: On the one hand, in his translations the author uses Ukrainian lexical borrowings. On the other hand, his translations do not contain many Ukrainisms that verbalize cultural knowledge and perform ethnocultural functions. From our point of view, the majority of Ukrainian lexemes are used by the author subconsciously, which proves his dual language identity. Lev Venhliński selected Ukrainian songs which express hero's romantic feelings, translated them using Polish language means and intensified his translations with Ukrainisms. Applying such technique Lev Venhliński managed to convey the meaning of original Ukrainian songs in unity with the distinguishing features of their form, melodic rhythm and national identity.

Keywords: Ukrainism, Ukrainian folk song, translation, linguoculture.

Vitae

Nataliia Sovtys is Doctor of Philology Sciences, Associate Professor of Department of Ukrainian Language named after prof. K.F. Shulzhuk of Rivne State University of Humanities. Her areas of research interests include contrastive linguistics, linguistic cultural studies.

Correspondence: NataliaSovtys@gmail.com

Лариса Шевченко

УДК 81'37'373:225

МОДЕЛЮВАННЯ СТРУКТУРИ КОНЦЕПТОСФЕРИ НОВОГО ЗАВІТУ ЗАСОБАМИ ЕПІДИГМАТИКИ

У статті розглянуто проблеми моделювання структури текстової концептосфери через використання лексичних засобів епідигматики. Досліджуються мовні компоненти, пов'язані між собою відношеннями лексико-семантичного узгодження, які актуалізуються при опорі на семну структуру слів. Разом з іншими концептотвірними компонентами вони служать засобами системного творення концептуальної сфери Нового Завіту.

Ключові слова: Новий Завіт, мовні засоби вираження концептів, моделювання концептосфери, епідигматичні засоби.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Багатоманіття дослідницьких напрямків вивчення концептів включає підхід до їх аналізу як компонентів текстової матерії, а саме їх змісту, особливостей, взаємозв'язків у концептосфері твору, текстотвірного навантаження, ролі в композиційно-смісловій структурі тексту, системно-структурної організації та ін. Серед проблем функціонування текстових концептів актуальними є дослідження, спрямовані на з'ясування специфіки їх вербалізації, які допомагають пізнати механізми моделювання текстової концептосфери, розкрити закономірності використання задіяних при цьому мовних одиниць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор. Особливості мовного відтворення концептуальних утворень завжди були об'єктом пильної уваги науковців. Дослідник концептів М. Алефіренко вважає найбільш поширеними засобами їх вербалізації слово, фразеологізм, словосполучення, структурну схему пропозиції і навіть текст, «якщо в ньому розкривається сутність будь-якого концепту» (Alefirenko 8). У своєму дослідженні А. Приходько акцентує на такій функціональній особливості концепту, як «багато способів мовної апеляції до нього (входів у концепт), тобто можливість його вираження за допомогою одиниць різних рівнів – лексем, фразеологізмів, словосполучень, речень» (Prykhod'ko 16). Представники когнітивної лінгвістики зазначають, що засобами концептотворення виступають слова, словосполучення, типові пропозиції та їх реалізації у вигляді конкретних висловлювань, а також окремі тексти і навіть окремі твори (Boldyrev 25). На думку представників Воронежської наукової школи З. Попової та Й. Стерніна, концепт репрезентується в мові лексемами, фразеосполученнями, словосполученнями, реченнями, текстами і сукупностями текстів (Popova 8).

Об'єктом нашого дослідження постають концепти Нового Завіту. В роботі проаналізовано засоби вербалізації найбільш значимих концептів тексту: «Ісус Христос», «Бог», «Господь», «Отець», «Віра», «Закон», «Гріх», «Спасіння», «Благодать», «Царство Небесне», «Євангеліє», «Жертва». За нашими спостереженнями, основне навантаження при створенні концептів припадає на лексичні засоби – слова і словосполучення. Під час аналізу конкретних концептів у дослідженні використано таку методику: виявлено синтагматичні та парадигматичні зв'язки слова-найменування концепту, яке представляє собою найбільш загальну, максимально абстраговану мовну одиницю, що отримує конкретні мовні репрезентації через сукупність усіх валентних зв'язків, зафіксованих у тексті. Моделювання концепту здійснюється на основі узагальнення і систематизації регулярно повторюваних у тексті однорідних концептуальних ознак, що його репрезентують, які формують польові утворення, демонструючи його суттєві риси. До уваги брався однотипний в семантичному відношенні матеріал – сукупність мовних одиниць, об'єднаних спільністю змісту, що відображають понятійну, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ, які формують відповідні поля. Концептуальне поле представляє собою відкриту модель, склад компонентів якої визначається інтегративною ознакою – структурувальною смисловою домінантою поля, що об'єднує його в одне змістове ціле і представляє певну концептуальну ознаку. Множина концептуальних полів відповідного концепту формує його змістове наповнення.

Метою статті є дослідження експлікації концептів Нового Завіту (Bibliya) через лексичні засоби епідигматики. Разом із іншими концептотвірними компонентами (морфологічна деривація, загальномовна, контекстуальна, умовна синонімія) вони формують системну організацію концептів як їх основну структуротвірну властивість.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із важливих засобів концептотворення виступає сфера епідигматики, яка виявляється у внутрішніх процесах, що здійснюються по лінії зв'язків слів на семантичному рівні. Між пов'язаними словами встановлюються відношення лексико-семантичного узгодження, які актуалізуються при опорі на семну структуру слів. За О. Шраммом, «Значним досягненням сучасної семасіології є розуміння лексичного значення слова як складного утворення, що складається з ієрархічно організованих семантичних компонентів («атомів» смислу, диференційних семантичних множників, сем і т. д.). Думка про компонентну структуру лексичного значення впливає із розуміння мови як системно-структурного утворення і є надзвичайно плідною та перспективною» (Shramm 60).

Вичленювання сем у межах смислової структури слова й окремого лексико-семантичного варіанта здійснюється завдяки використанню компонентного аналізу. Компонентний аналіз – це метод дослідження змістової сторони значимих одиниць мови, розроблений у рамках структурної семантики, що має метою розщеплення значення на мінімальні лінгвістичні складники. Основою включення слів до одного лексико-семантичного поля є наявність у них інтегральних сем: «основний закон семантичного поєднання слів полягає в наступному: для того, щоб два слова склали правильне поєднання, вони повинні мати крім специфічних, що розрізняють їх сем, загальну сему, або не мати несумісних сем» (Нак 23).

В умовах концептуальних полів у слів, що їх утворюють, актуалізуються ті семантичні компоненти, які зумовлюють смислову спільність об'єднання. При цьому ключову роль відіграє тематичне навантаження поля і зв'язок концептотвірних засобів зі словом-номінантом концепту. З погляду семантичних відношень процес моделювання концептуального поля відбувається на фоні «мобілізації» у слів одних сем і «приглушення» інших. А. Приходько вважає епідигматичний рівень лексики середовищем природного побутування концептів, зауважуючи при цьому, що він є найменш упорядкованим: «у кожному конкретному випадку своєї текстової реалізації концепт повертається лише незначною частиною своїх ознак – тією, яка виявляється затребуваною у зв'язку з певною прагмастановою» (Prykhod'ko 96).

Для розуміння універсальних і специфічних компонентів структури концепту важливими виступають поняття константної та варіантної зон концептосфери твору, які формуються, відповідно, константними та варіантними компонентами мовних засобів вербалізації концептів. Такі зони виникають на підставі конкретних реалізацій мовних одиниць. Константні компоненти відображають основні типові засоби, за допомогою яких мовні одиниці взаємозв'язані, взаємодіють між собою, що є базою об'єктивації певного концепту, варіантними вважаються одиниці мінливі, рухливі, що мають універсальний характер. Константна зона концептосфери розуміється як «конкретний набір характеристик об'єкта (тобто лінгвістичної одиниці або мовної підсистеми),

що залишається незмінним при всіх його модифікаціях в реальних умовах вживання» (Belyaevskaya 87). Саме вона служить опорою для моделювання концептуальних полів, єдності та цілісності концептуальних утворень, створення системності як основної риси концептосфери. Вона й визначає межі концептуальних полів, у яких існують властиві кожному з них константно-варіантні відношення мовних одиниць. На противагу простому набору асоціацій ці одиниці містять основну, типову і потенційно можливу інформацію, яка пов'язана з тим чи тим концептом.

У зв'язку із розглядом епідигматичних зв'язків концептотвірних лексем доцільним буде звернення до питання про одиницю лексичної семантики, яка представляє в тексті ключове слово тексту – номінант концепту, – чи це окреме значення слова (семема) чи сукупність значень слова (семантема). Мовна одиниця репрезентує концепт у комунікативній тканині твору, і текст може апелювати як до окремого його значення, так і до всієї сукупності її значень. Дослідження виявляє залежність між внутрішнім змістом слова – його семантичною структурою та внутрішнім змістом концепту як сукупністю смислів.

На матеріалі Нового Завіту всі номінації концептів, які представлені загальними назвами, є багатозначними лексемами: *віра, закон, гріх, спасіння, благодать, жертва*. Постає питання, яким чином виявляється задіяною в процесах концептотворення сукупність семем названих лексем. Оскільки семний склад слів виявляє дослідження їх словникових дефініцій, для роботи були задіяні матеріали Словника української мови в 11 томах, а також Словника української мови в 20 томах, в яких представлені нові значення слів, відсутні в 11-томнику, необхідні для реалізації поставленої мети дослідження.

З'ясувалося, що під час формування концептуальної моделі в тексті можуть бути активними усі значення багатозначного слова. Цей факт демонструють, наприклад, особливості формування концепту «Віра». Лексема *віра* має в Словнику три значення: **Віра**¹, и, ж. 1. Упевненість у чомусь, у здійсненні чого-небудь; 2. Те саме, що **довір'я** (**Довір'я**, я, с. Те саме, що **довіра** (**Довіра**, и, ж. Ставлення до кого-небудь, що виникає на основі віри в чиясь правоту, чесність, ширість і т. ін.) (SUM-20 4: 322); 3. *бібл.* Дар Бога людині, завдяки якому встановлюється її зв'язок з Богом (SUM-20 3: 107).

Існує велика група контекстів, яка включає слова на позначення віри. У Новому Завіті до кожного вірного звернутий гарячий заклик слухати Святе Письмо, зберігати його в своєму серці та слідувати йому в повсякденному житті, вірувати всьому, що там написано. В ряді контекстів поняття віри може використовуватися стосовно певних реалій: віра в Євангеліє, Слово Боже, у зміцнення, прощення гріхів, чудеса, спасіння, воскресіння Ісуса Христа та ін. Актуальним для об'єднання таких фрагментів у єдине концептуальне поле є перше значення лексеми *віра*: 'упевненість у чомусь, у здійсненні чого-небудь'. Це відображено в таких фрагментах: *А коли Іван виданий був, то прийшов Ісус до Галілеї, і проповідував Боже Євангелію, і говорив: Збулися часи, і Боже Царство наблизилось. Покайтеся, і віруйте в Євангелію!* (Мар.1:14-16); *Визволяю тебе від твого народу та від поган, до яких Я тебе посілаю, відкрити їм очі, щоб вони навернулись від темряви в світло та від сатаниної влади до Бога, щоб вірою в Мене отримати їм дарування гріхів і долю з освяченими* (Дії. 26: 17, 18); *Ісус, обернувшись, побачив її та й сказав: Будь бадьорою, дочко, твоя віра спасла тебе! І одужала жінка з тієї години* (Матв. 9:22); *Вірою вони перейшли Червоне море, немов суходолом, на що спокусившись єгиптяни, потопились. Вірою впали ерихонські мури по семиденнім обходженні їх* (Євр.11:29-31); *Та ми віруємо, що спасемося благодаттю Господа Ісуса так само, як і вони* (Дії. 15:7-12); *Бо коли ти устами своїми визнаватимеш Ісуса за Господа, і будеш вірувати в своїм серці, що Бог воскресив Його з мертвих, то спасешся* (Рим. 10:9).

У тому випадку, коли в тексті йде мова про стосунки людини з Богом, то розкриття цієї інформації базується на задіянні значення 'ставлення до кого-небудь, що виникає на основі віри в чиясь правоту, чесність, ширість і т. ін.'. Тут віра постає як відповідь на Божий заклик увірувати в Нього. Названа семема у слові *віра* актуальна для об'єднання таких контекстів у спільне концептуальне поле: *Нехай серце вам не тривожиться! Віруйте в Бога, і в Мене віруйте!* (Іван. 14. 1); *Поправді, поправді кажу вам: Хто слухає слова Мого, і вірує в Того, Хто послав Мене, життя вічне той має, і на суд не приходять, але перейшов він від смерті в життя* (Іван. 5. 24); *Ми ж увірували та пізнали, що Ти Христос, Син Бога Живого!* (Іван. 6. 69); *А коли ми дізнались, що людина не може бути виправдана ділами Закону, але тільки вірою в Христа Ісуса, то ми ввірували в Христа Ісуса, щоб нам виправдатися вірою в Христа, а не ділами Закону* (Гал. 2. 16); *І я свідчив юдеям та гелленам, щоб вони перед Богом покалялись, та ввірували в Господа нашого Ісуса Христа* (Дії. 20:21).

Інші фрагменти тексту репрезентують поняття віри як Божий дар людині, що співвідноситься із третім значенням лексеми ('дар Бога людині, завдяки якому встановлюється її зв'язок з Богом'). Ця грань концепту формується за рахунок таких фраз, які розкривають віру як те, що дається Богом. Наприклад: *Одному бо Духом дається слово мудрості, а другому слово знання тим же Духом, а іншому віра тим же Духом, а іншому дари оздоровлення тим же Духом, а іншому роблення чуд, а іншому пророкування, а іншому розпізнавання духів, а тому різні мови, а іншому вияснення мов. А все оце чинить один і той Самий Дух, уділяючи кожному особно, як Він хоче* (1Кор.12:8-11); *Бо хто ж Аполлос? Або хто то Павло? Вони тільки служителі, що ви ввірували через них, і то скільки кому дав Господь* (1Кор.3:5); *Бо спасені ви благодаттю через віру, а це не від вас, то дар Божий, не від діл, щоб ніхто не хвалився* (Еф. 2:8-9).

Концептуальна інтерпретація поняття «Закон» здійснюється шляхом актуалізації однієї семем багатозначного слова-номінанта концепту, а саме 'сукупність догматів (основних положень) якої-небудь релігії,

віровчення'. У тексті Нового Завіту це значення актуалізується тоді, коли йдеться про Закон Божий, що містить Божі заповіді та був даний людям через пророка Мойсея. Про це свідчать контексти, в яких це слово функціонує: **Закон бо через Мойсея був даний, а благодать та правда з'явилися через Ісуса Христа** (Іван.1: 17); **А коли за Законом Мойсея минулися дні їхнього очищення, то до Єрусалиму принесли Його, щоб поставити Його перед Господом, як у Законі Господнім написано: Кожне дитя чоловічої статі, що розкриває утробу, має бути посвячене Господу, і щоб жертву скласти, як у Законі Господньому сказано, пару горличат або двоє голубенят** (Лук.2:22-24); **Коли ж чоловік у суботу приймає обрізання, щоб Закону Мойсеєвого не порушити, чого ж ремствуєте ви на Мене, що Я всю людину в суботу вздоровив?** (Іван.7:23); **Що ж скажемо? Чи Закон то гріх? Зовсім ні! Але я не пізнав гріха, як тільки через Закон, бо я не знав би пожадливості, коли б Закон не наказував: Не пожадай** (Рим. 7: 7); **Бо що було неможливе для Закону, у чому був він безсилий тілом, Бог послав Сина Свого в подобі гріховного тіла, і за гріх осудив гріх у тілі** (Рим.8: 3); **Тому то Закон виховником був до Христа, щоб нам виправдатися вірою** (Гал. 3: 24).

Таким чином, дослідження показує, що в процесі текстового моделювання концептів функціональними можуть бути як увесь комплекс семем лексеми, що їх об'єктивує (концепт «Віра»), так і окремі з них (концепт «Закон»). Можна стверджувати, що специфікою текстових номінацій концептів є їх повна залежність від текстового оточення, а звідси варіантність щодо набору концептотвірних компонентів значення.

На рівні формування полів концептуалізація тексту передбачає наявність константної зони у вигляді єдиного семантичного простору на основі семантично близьких компонентів значення. Так, концептуальне поле «Люди прославляють Бога, поклоняються Йому» базується на використанні слів *слава, славити, прославляти, переславляти, хвала, хвалити звеличувати, вклонятися, схилитися, дяка, дякувати, подяка, благословляти, любити* та ін. У процесі вивчення особливостей конструювання смислової єдності цього поля звертає на себе увагу актуалізація однорідних у смислового відношенні семем. Названі слова об'єднані в одне смислове ціле завдяки таким семемам у структурі їх значень: **Славити**, влю, виш; *мн. славлять; недок., перех.* 1. Звеличувати, прославляти кого-, що-небудь (SUM-11 9: 346); **Слава**, и, ж. 1. Широка популярність як свідчення загального схвалення, визнання чийось заслуг, таланту, доблесті і т. ін. (SUM-11 9: 344); **Хвала**, й, ж. 1. Вияв високої оцінки комусь, чомусь; уславлення, похвала; 2. Урочисте величання, прославлення кого-, чого-небудь. (SUM-11 11: 32); **Хвалити**, хвалю, хваліш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Висловлювати похвалу, схвалення кому-, чому-небудь. 2. Звеличувати, прославляти (SUM-11 11: 33); **Звеличувати**, ую, уеш, *недок., звеличити*, чу, чиш, *звеличати*, аю, аеш, *док., перех.* 1. Створювати велич кому-, чому-небудь, сприяти величі, славі когось, чогось; 2. Вихвалити, прославляти кого-, що-небудь; 3. *фольк.* Вшановувати кого-небудь, співаючи на його честь обрядову пісню (SUM-11 3: 464); **Уклонятися (вклонятися)**, яюся, яешся, *недок., уклонітися (вклонітися)*, лонюся, лонишся, *док.* 2. *перед ким – чим.* Бути великим прихильником, шанувальником кого-, чого-небудь (SUM-11 10: 418); **Благословляти**, яю, яеш, *недок., благословити*, влю, виш; *мн. благословлять; док. і рідко недок., кого, що.* 4. *уроч.* Прославляти, хвалити кого- що-небудь. 5. Бажати кому-, чому-небудь добра, миру, благодаті і т. ін. (SUM-20 4: 562); **Любити**, люблю, любиш; *мн. люблять; недок., перех.* 1. Відчувати глибоку відданість, прихильність до кого-, чого-небудь (SUM-11 4: 562).

Семасіологічний аналіз цих значень показує, що вони формують єдине поле на основі спільних синонімічно пов'язаних компонентів – сем на позначення звеличення, прославлення, похвали, визнання, шани та ін. Вони задіяні певним контекстуальним оточенням концептотвірних лексем, що демонструють такі фрагменти Нового Завіту: **А народ не виходив із дива, бо бачив, що говорять німі, каліки стають здорові, криві ходять, і бачать сліпі, і славив він Бога Ізраїлевого!** (Матв.15:31); **...єдиному мудрому Богові, через Ісуса Христа, слава навіки! Амінь.** (Рим.16:27); **І постійно вони перебували в храмі, переславляючи й хвалячи Бога.** Амінь (Лук.24:53); **Пастухи ж повернулись, прославляючи й хвалячи Бога за все, що почули й побачили, так як їм було сказано** (Лук.2:20); **Бо чули вони, що мовами різними ті розмовляли та Бога звеличували. Петро тоді відповів:** (Дії.10:46); **Дяка Богові за невимовний дар Його!** (2 Кор.9:15); **А Богові й нашому Отцеві слава на віки віків. Амінь** (Фил.4:20); **Але, як написано: Чого око не бачило й вухо не чуло, і що на серце людині не впало, те Бог приготував був тим, хто любить Його!** (1Кор.2:9); **Коли ж любить хто Бога, той пізнаний Ним** (1Кор.8:3); **Але настає година, і тепер вона є, коли богомільці правдиві вклонятися будуть Отцеві в дусі та в правді, бо Отець Собі прагне таких богомільців** (Іван.4:23); **І в тій хвилі уста та язик розв'язались йому, і він став говорити, благословляючи Бога!** (Лук.1:64).

З'ясування специфіки презентації концептуального поля «Господь допомагає людям» (концепт «Господь») через лексико-семантичні об'єднання семем дозволяє виявити їхню функціональну спільність завдяки залученню даних лексикографії про значення слів *помагати, помічник, визволяти, виводити, підкріпляти, зглянутися, зберігати, змилюватися, помилувати*. Вони детермінуються Словником української мови через такі дефініції: **Допомагати**, аю, аеш, *недок., допомогти*, можу, можеш, *док.* 1. Подавати допомогу кому-небудь (SUM-11 2: 373); **Помагати**, аю, аеш, *недок., допомогти*, ожу, ожеш, *док.* 1. Подавати допомогу кому-небудь, виконуючи допоміжну чи однакову з кимсь дію, роботу (SUM-11 7: 110); **Помічник**, а, ч. 1. Той, хто допомагає кому-небудь у чомусь (SUM-11 7: 128); **Визволяти**, яю, яеш, *недок., визволити*, лю, лиш, *док., перех.* 2. Робити вільним. надавати свободу кому-, чому-небудь, позбавляти пригноблення, безправ'я, чийогось панування; 2. Допомогати позбутися чого-небудь неприємного (хвороби, болю і т. ін.); 5. Допомогати виходити зі скрутного становища; виручати (SUM-20 2: 279); **Змилюватися**, уюся, уешся, *док., без додатка і над ким.*

Виявити милість, співчуття до кого-небудь, зглянутися на когось, пожаліти кого-небудь (SUM-11 3: 619); **Помілувати**, ую, уеш, *док., перех.* 1. Простити кому-небудь провину, виявити поблажливість до когось (SUM-11 7: 119).

Семантична однорідність цього угруповання відбувається при опорі на семи для позначення допомоги, сприяння, доброго ставлення, які виступають релевантними для систематизації концептуального утворення на позначення допомоги Господа людям. Реалізація смислової специфіки цього об'єднання виникає завдяки таким текстовим фрагментам: *І пішли вони, і скрізь проповідували. А Господь помагав їм, і стверджував слово ознаками, що його супроводили. Амінь* (Мар.16: 20); *А вона, підійшовши, уклонила Ісусу та й сказала: Господи, допоможі мені! А Він відповів і сказав: Не годиться взяти хліб у дітей, і кинути щенятам... Вона ж відказала: Так, Господи! Але ж і щенята їдять ті кришки, що спадають зо столу їхніх панів. Тоді відповів і сказав їй Ісус: О жінко, твоя віра велика, нехай буде тобі, як ти хочеш! І тієї години дочка її видужала* (Матв.15: 25-28); *Тому то ми сміливо говоримо: Господь мені помічник, і я не злякаюсь нікого: що зробить людина мені?* (Євр.13:6); *А від усякого вчинку лихого Господь мене визволить та збереже для Свого Небесного Царства. Йому слава на віки вічні, амінь!* (2 Тим. 4:18); *дякую тому, хто зміцнює мене, - нашому Господеві Ісусові Христові, що відніс мене до числа вірних, поставивши на служіння, - мене, що колись зневажав Господа та був переслідувачем і напасником; але я був помилуваний, бо це я робив з незнання, в невірстві* (1Тим.1:12-13); *...то вміє Господь рятувати побожних від спокуси, а неправедних берегти на день суду для кари* (2 Петр.2:9).

У концепті «Господь» значну кількість об'єктивацій стосовно проповіді, свідчення про Господа демонструють слова, які формують відповідне польове утворення. Мовні засоби, що характеризують проповідування, конкретизуються через вживання в тексті таких лексем: *благовістити, свідчити, засвідчувати, засвідчення, проповідувати, навертати, навчати, звіщати, провіщати* та ін. Тенденції їх семантичного об'єднання для утворення константної зони концептуального поля виникають на основі певних значень слів, які активізуються в тексті. Вони представлені такими словниковими дефініціями: **Благовістити**, іш'у, істіш, *недок.* 1. *що, про що і без дод., бібл.* Проповідувати, сповіщати добру звістку про спасіння людства через Ісуса Христа (SUM-20 1: 541); **Свідчити**, чу, чиш, *недок.* 1. Будучи свідком, очевидцем або обізнаною у певній справі особою, підтверджувати істинність, правильність чого-небудь (SUM-11 3: 78); **Засвідчувати**, ую, уеш, *недок., засвідчити*, чу, чиш, *док., перех. і неперех.* 1. Повідомляючи про щось, підтверджувати його правдивість, правильність; свідчити (у 1 знач.) (SUM-11 3: 302); **Звіщати**, аю, аеш, *недок., звістити, іш'у, істіш, *док., перех.* 1. Оголошувати для загального відома, нагадувати про що-небудь; 3. *рідко.* Сповіщати, повідомляти кого-небудь про щось (SUM-11 3: 489); **Проповідувати**, ую, уеш і *рідко проповідати*, аю, аеш, *недок.* 1. *неперех., рел.* Виголошувати проповідь (у 1 знач.); 2. *перех. і без додатка, перен.* Поширювати, пропагувати яке-небудь вчення, ідеї і т. ін.; виступати поборником чого-небудь (SUM-11 8: 258); **Навертати**, аю, аеш, *недок., наvernuti, vernu, vernesh, *док.* 3. *перех., перен.* Переконуючи, умовляючи, спрямовувати, залучати до чого-небудь (SUM-11 5: 27); **Навчати, научати**, аю, аеш, *недок., навчити, чу, чиш, *научити*, учу, учиш, *док., перех.* 1. Передавати кому-небудь знання, уміння, досвід (SUM-11 5: 43).***

Ці лексеми мають семантичну спільність завдяки семам на позначення говоріння, мовлення, а саме: *проповідувати, сповіщати, підтверджувати, оголошувати, нагадувати, повідомляти, виголошувати, пропагувати, переконувати, передавати* та ін. У сполученні зі словами для найменування Бога, Ісуса Христа, Слова Божого та ін. вони формують значний за обсягом текстовий масив про проповідь Слова Божого, які представлені такими фразами: *І апостоли з великою силою свідчили про воскресення Ісуса Господа, і благодать велика на всіх них була!* (Дії. 4: 33); *І цілих два роки Павло пробує у найнятім домі своїм, і приймає усіх, хто приходив до нього, і проповідує він Боже Царство, та з відвагою повною беззаборонно навчав про Господа Ісуса Христа!* (Дії.28:30,31); *А між ними були мужі деякі з Кіпру та з Кірінеї, що до Антіохії прийшли, і промовляли ї до греків, благовістятчи про Господа Ісуса* (Дії. 11: 20); *А по декількох днях промовив Павло до Варнави: Ходімо знов, і відвідаймо наших братів у кожному місті, де ми провіщали Слово Господнє, як вони пробувають* (Дії. 15: 36); *І Слово Господнє звіщали йому та й усім, хто був у домі його* (Дії. 16: 32); *Бо він буде великий у Господа, ні вина, ні п'яного напою не питиме, і наповниться Духом Святим ще з утроби своєї матері. І багато синів із Ізраїля він наверне до їхнього Господа Бога* (Лук. 1: 15);

Висновки. Отже, як демонструє матеріал дослідження, одним із важливих чинників моделювання концептосфери твору виступають лексичні засоби епідигматики. Системотвірний характер епідигматики формує певні контекстні умови функціонування слів. Завдяки спільним семантичним компонентам у структурі значень слів, задіяних у створенні концептів, утворюється константна зона концептуальних полів, яка є основою моделювання концептосфери твору. Їх вивчення дозволило описати один із мовних параметрів концептосфери Нового Завіту. Перспективою дослідження є її моделювання через опис усіх типових мовних засобів творення концептів на досліджуваному матеріалі.

References

Alefirenko, Mykola. *Problemy verbalizatsiyi kontseptu: Teoretychne doslidzhennya (Concept Verbalization Problems: Theoretical Study)*. Volhohrad: Peremina, 2003. Print.

- Belyaevskaya, Elena. *Semantyka slova (Semantics of the Word)*. M.: Vysshaya shkola, 1987. Print.
- Boldyrev, Nikolay. *Kohnytyvnaya lnhvystyka (Cognitive Linguistics)*. M.–Berlyn: Dyrekt-Medya, 2016. Print.
- Hak, Vladymyr. *Sopostavytel'naya leksykologyya (na materyale russkoho y frantsuzskoho yazykov) Comparative Lexicology (Based on Russian and French Languages)*. M.: Mezhdunar. otnoshenyya, 1977. Print.
- Popova, Zynayda, and Sternyn Yosyf. *Ponyatyie «kontsept» v lnhvystycheskykh yssledovanyyakh (The Concept of "Concept" in Linguistic Studies)*. Voronezh: VHU, 1999. Print.
- Prykhod'ko, Anatolyu. *Kontsepty y kontseptosystemy (Concepts and System of Concepts)*. Dnepropetrovsk: Belaya E. A., 2013. Print.
- Slovnnyk ukrayins'koyi movy (Dictionary of the Ukrainian Language): V 11 tomakh. K.: Nauk. dumka, 1970–1980.
- Slovnnyk ukrayins'koyi movy (Dictionary of the Ukrainian Language): v 20 tomakh. – K.: Ukrayins'kyy movno-informatsiynyy fond NAN Ukrayiny, 2010–2017.
- Shramm, Aleksey. “Strukturnyye tyry leksycheskykh znachenyy slova (Structural Types of the Lexical Meaning of Words)”. *Fylohycheskye nauky (Philology)* 2 (1981); 58–64. Print.

List of Sources

Bibliya abo knyhy Svyatoho Pys'ma Staroho i Novoho Zapovitu iz movy davn'oyevreys'koyi y hrets'koyi nanovo perekladena (The Hebrew-Greek Bible or Holy Scriptures of the Old & New Testaments Re-translated) / Per. I. Ohiyenka. K.: Ukrayins'ke bibliyne tovarystvo, 2007.

Надійшла до редакції 24 жовтня 2017 року.

EPIDIGMATIC MEANS FOR MODELLING A STRUCTURE OF THE NEW TESTAMENT'S SPHERE OF CONCEPTS

Larysa Shevchenko

Ukrainian Lingua-Information Fund of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract

Background: Among many problems of text's concepts functioning, studies aimed at clarifying the specificity of their verbalization, which help to understand the mechanisms of language modeling of a text's sphere of concepts, to reveal usage patterns of involved textual units, are relevant.

Purpose: To study the explication of concepts of the New Testament through the epidigmatic means, which together with other conceptbuilding components (morphology derivation and general, contextual, conditional synonymy) form systemic organization of the New Testament's concepts and its sphere of concepts as their main structurebuilding feature.

Results: A common means of creating conceptual fields in the text of the New Testament are the epidigmatic means that model a significant part of the conceptual space of the analyzed concepts. Due to the common semantic components in the structure of words meanings, involved in the concepts creating, a constant area is formed, that is a basis for the modeling of the New Testament's sphere of concepts.

Discussion: Epidigmatic means are among most important factors that form sphere of concepts of the New Testament. The study of such means allowed to describe one of the language parameters of the sphere of concepts of the New Testament. The prospect of the research is its modeling using the description of all the typical linguistic means of concepts building.

Keywords: New Testament, language means of concepts expressing, modeling of the sphere of concepts, epidigmatic means.

Vitae

Shevchenko Larysa Leonidivna, Candidate of Philological Sciences, Head of the Department of Linguistics of the Ukrainian Lingua-Information Fund of NAS of Ukraine. Research interests: conceptology, lexicology, lexicography.

Correspondence: larisa_shevchenko@ukr.net

Олена Щербак

УДК 811.161.2:659.148.4+003:316.776.33

КЛЮЧОВИЙ ЗНАК ЯК ВПЛИВОВИЙ СТРИЖЕНЬ СТРУКТУРИ ЛІНГВОСЕМІОТИЧНОГО КОДУ РЕКЛАМНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Статтю присвячено проблемі виокремлення ключових знаків у структурі лінгвосеміотичних кодів рекламної комунікації. У зв'язку з цим висвітлено зміст поняття «лінгвосеміотичний код» та «ключовий знак», а також розроблено схему виокремлення ключових знаків з урахуванням їхньої впливової активності, дієвості